

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på
www.tekniskkulturarv.dk/about

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

VOR BRÆNDSLS- FORSYNING

I HVILKEN UDSTRÆKNING OG PAA
HVILKEN MAADE KAN OG BØR
DANSK BRÆNDEL ERSTATTE KUL?

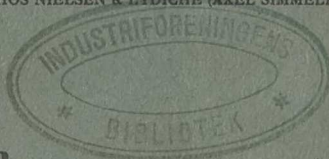
AF

INGENIØR, CAND. POLYT. M. IB NYEBOE

SÆRTRYK AF
»TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI« NR. 21

KJØBENHAVN MCMXX

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKJÆR)

† 66262.

IBgt

662 62

662 62

VOR BRÆNDSSELSFORSYNING.

I hvilken Udstrækning og paa hvilken Maade
kan og bør dansk Brændsel erstatte Kul?

Af Ingeniør, cand. polyt. M. Ib Nyeboe.

BLANDT de mange store Opgaver, som vort Land under Krigen har maattet løse, og som ogsaa nu efter Krigen trænger sig paa, er Spørgsmaalet om Landets Brændselsforsyning ikke alene en af de vigtigste, men ogsaa en af de vanskeligste at løse, thi dels er Brændsel ganske uundværlig for Samfundet, og dels er Tilførslen af Hovedbrændslet (Kullene) begrænset vestfra og saa godt som lukket sydfra. Det abnorme Forhold, at der er indført Kul fra Amerika, ja endog Kina, kan man vel se bort fra, thi skal Danmark fremdeles have Brændsel fra Udlandet, kan man nok gaa ud fra, at det ikke er saa langt bortliggende Lande, der kommer til at levere det.

Landets Totalforbrug af udenlandsk og indenlandsk Brændsel omregnet til Kul er i Aarene før og under Krigen ifølge »Dansk Brændsels- og Kontrolforening«s Beretning af April 1919—20 — for 1920 dog revideret af mig — saaledes:

Aar	Totalimport af Kul, Koks, Cinders, Briketter Tons	Indført Brænde 4 rm = 1 t Kul	Dansk Brænde 4 rm = 1 t Kul	Brunkul 3 t = 1 t Kul
1913—1916....	3 695 000	c. 18 000	c. 200 000	0
1917.....	2 126 000	» 9 600	» 400 000	6 000
1918.....	2 229 000	» 52 000	» 200 000	30 000
1919.....	2 316 000	» 21 000	» 150 000	30 000
1920 anslaaet..	c. 2 100 000	» 20 000	» 120 000	80 000

Det ses heraf, at vi fra før Krigen at produceré 8 pCt. af vort Brændselsforbrug efterhaanden er naaet til en Produktion af 40 pCt. af Totalforbruget. Da dette er gaaet ned, maa man dog for at faa et nøjagtigt Billede regne Produktionen af det indenlandske Brændsel i Forhold til det samme Totalforbrug som før Krigen, men selv regnet paa denne Maade vil vort hjemlige Brændsel dække 35 pCt. af vort normale Forbrug.

Det ses, at vore Skove efter at have ydet det dobbelte af det normale i 1917 atter er nede paa, ja endog under det sædvanlige, og det er derfor navnlig af Tørveproduktionen det afhænger, hvor meget udenlandsk Brændsel der kan erstattes med dansk.

I denne Forbindelse er det af Interesse at gøre opmærksom paa, at næppe noget andet Land i saa høj Grad som Danmark har kunnet erstatte fremmed Brændsel med hjemligt.

Der mangler paalidelige statistiske Oplysninger om Fordelingen af Kulforbruget før Krigen. De nedenfor nævnte Tal, der er opgivet af »Statens Kulfordelingsudvalg«, gælder for 1918.

Tørv 2,3 t = 1 t Kul	Omregnet til Kul			Procent dansk Brændsel af hele Forbruget
	Importeret Brændsel	Dansk Brændsel	Total- forbrug	
c. 120 000	3 713 000	320 000	c. 4 023 000	8 pCt.
» 565 000	2 135 600	971 000	» 3 106 600	31 »
» 1 000 000	2 281 000	1 230 000	» 3 511 000	35 »
» 650 000	2 337 000	830 000	» 3 167 000	26 »
» 1 200 000	2 120 000	1 400 000	» 3 520 000	40 »

Af indførte Kul, Koks, Cinders og Briketter medgik til:

Industrien	37 pCt.
Statsbanerne	12 »
Privatbanerne	4 »
Gasværkerne	21 »
Elektricitetsværkerne	3 »
Privatforbrug	23 »

Ialt.... 100 pCt.

I hvor høj Grad hjemligt Brændsel yderligere kan bruges til Erstatning i de forskellige Grupper kan kun antydes og afhænger især for Industriens Vedkommende af, i hvilken Form den hjemlige Energi tilbydes.

I 1918 anvendte Industrien ikke mange Tørv, Banerne heller ikke bortset fra Ventesalsopvarmingen; heller ikke Gasværkerne lagde Beslag paa Tørvene, derimod anvendte de forskellige landlige Elektricitetsværker, der havde Dieselmotorer, en Del, og det er af Hensyn til Fremtiden af stor Betydning at erindre dette. Ved et udmærket Arbejde fra mange Elektricitetsbestyreres Side blev det muligt at erstatte Olien til Diesel-

motorerne med Tørvegass fra Sugegasværker, og da denne Maade at udnytte Brændslet paa er mere økonomisk end at brænde Tørven under Dampkedler, er det af Betydning, at man har Erfaringen. Desværre er vist alle Dieselmotorerne nu igen gaaet over til at bruge Olie til Trods for, at det er mange Gange saa dyrt som Tørvegass; nu staar man formentlig atter for at skulle bruge Tørvene, og saa er Sugegasværkerne fjernede.

Hvad nu Fremtiden angaar, maa man forudsætte, at der i Forbindelse med vore Moser bygges Kraftcentraler, og at Industrien i Provinsen i endnu højere Grad benytter Tørv, og man kan derfor formentlig antage, at Halvdelen af Industriens Forbrug i 1918 kan erstattes med Tørv eller andet hjemligt Brændsel.

De gode Resultater, som Privatbanerne har naaet ved Brugen af Tørv, vil maaske resultere i, at Statsbanerne ogsaa vil søge at bruge dette Brændsel paa de sekundære Baner.

Anderledes stiller det sig derimod for Gasværkernes Vedkommende, thi her gør man vist rettest i ogsaa i Fremtiden at se bort fra Tørv, alene af den Grund, at Biproduktet Tørvekoks er saa godt som uanvendeligt.

Hvad endelig de private Forbrugere angaar, tør man nu gaa ud fra, at Kendskabet til Anvendelsen af vort hjemlige Brændsel ikke blot paa Landet, men ogsaa i Byerne nu er saa udbredt, at man, naar Landets økonomiske Status kræver det, kan forsvare at paalægge Husholdningerne i Byerne at anvende dansk Brændsel, naar Kulpriserne er uforholdsmæssig store, men dog kun

hvis dette bliver tilbudt til Priser, som ikke medfører Tab for Forbrugerne i Forhold til Kul. Om man kan erstatte Halvdelen eller en Trediedel af de i Tabellen angivne 23 pCt., er det umuligt at sige. Det maa i denne Forbindelse ikke glemmes, at allerede en stor Del af Opvarmningsbrændslet er erstattet med Brænde og Tørv, men hvis man antager, at endnu en Fjerdedel af Husholdningsbrændslet, der anvendtes i 1918, kan erstattes med andet Brændsel, kommer man til det Resultat, at formentlig endnu $\frac{1}{4}$ af indført Brændsel kan erstattes med hjemligt Brændsel; det vil sige, at vi i Stedet for som i 1918 at indføre c. 223 000 Tons Kul, Koks, Cinders og Briketter skulde kunne nøjes med at indføre 167 000 Tons. For 1920 vil Forholdet blive, at vi i Stedet for, som anslaaet, at importere 2,1 Mill. Tons Kul kun skulde importere 1,6 Mill. og altsaa skulde producere hjemligt Brændsel svarende til c. 2 Mill. Tons Kul, og heraf skulde Tørven erstatte $1\frac{3}{4}$ Mill. Tons Kul, Brænde og Brunkul Resten, og vi er hermed oppe paa det maksimale Forlangende, der vil blive stillet til vore Mosers Ydeevne, idet Resten af vort Brændsel, selv under vanskelige Forhold, bør være Kul til Banerne, Gasværkerne og Industrien. Skal vi erstatte mere, maa det næste Skridt være Elektrificering af Banerne.

Der er foran gaaet ud fra, at Industrien for at kunne undvære Kul maa have hjemligt Brændsel tilbudt i Form af Elektricitet. I 1900 rejste afdøde Professor Steenberg Spørgsmaalet om Elektricitetsværker ved Mosen, og skønt der i de mange Aar siden har været talt og skrevet meget

om det naturlige i at bruge Mosernes Energi paa denne Maade, er vi dog ikke naaet et Skridt videre. Moserne har aldrig kunnet smigre sig med vor Industris Bevaagenhed; at der nu maa ske en Forandring, anser jeg for givet, og det kan hurtigst ske og bør derfor kun ske paa den Maade, at Staten selv eller maaske bedre en stor Kommune i Forbindelse med Staten bygger en passende stor elektrisk Central ved en Mose og derved fremskaffer Beviser for, om Sagen er rentabel eller ikke. Hvorvidt en elektrisk Mosecentral skal baseres paa Gas eller Damp, kan der maaske være Spørgsmaal om, men den første Central bør sikkert have Maskiner af begge Arter, og denne første Central maa ikke sættes i Forbindelse med en Udnyttelse af Bi-produkter; dette Spørgsmaal, som beskæftiger saa mange Mennesker i mange Lande, er saa vidt jeg ved endnu ikke naaet saa langt frem, at det vil være forsvarligt at forsinke og fordyre et første Anlæg dermed. Det er i denne Forbindelse af Interesse at vide, at vi her i Landet har over 50 Moser paa over 100 ha, et Moseareal, der i Almindelighed vil kunne afgive 1000 HK i 30 Aar.

Hvad Brunkullene angaar, er det selvsagt uøkonomisk at transportere et Brændsel med mindst 50 pCt. Vand, selvom Brændslet til Trods for det store Vandindhold er fuldt anvendeligt. Ogsaa for Brunkullenes Vedkommende maa der stilles Krav om, at der hurtigst muligt bygges en Central i Forbindelse med Lejerne. Den behøver ikke at være særlig stor, men samtidig med at levere Elektricitet, skal den kunne afgive Varme

og Kraft til Tørring og Brikettering af Brunkullene; paa denne Maade vil vi faa et Brændsel, som bedre end noget andet hjemligt Brændsel kan erstatte Kullene i Byerne.

Til Trods for den store nationaløkonomiske Betydning, Spørgsmaalet om Mosernes Udnyttelse rummer, maa det med Skam siges, at ingen ved, hvor store Mosearealer der findes i Landet; men anslaaer man dem til 80 000 ha eller c. 145 000 Tdr. Land, er der vist overvejende Sandsynlighed for, at man er paa den sikre Side. Beregner man Gennemsnitsdybden til 2 m, vil 1 ha afgive 8 Mill. Stk. eller c. 3000 Tons Tørv, og Totalbeholdningen af Tørv i vore Moser skulde derefter være 240 Mill. Tons, som svarer til 100 Mill. Tons Kul. Hver ha afgiver herved Raamateriale til en Salgsverdi af 120 000 Kr. (eller 70 000 Kr. pr. Td. Land), og Mosearealet faar, efter at Tørven er fjernet, ofte større Verdi end før. Jeg tager Forbehold mod, at disse Tal anvendes overfor Vildmoserne!

Det vil herefter ses, at Landets Tørvemoser alene i 50 Aar og sammen med Brænde og Brunkul i 60 Aar kan afgive Brændsel svarende til de ovenfor kalkulerede 2 Mill. Tons Kul, som vi skal erstatte om Aaret.

Jeg skal senere komme tilbage til Mosernes rationelle og systematiske Udnyttelse. Paa dette Sted skal jeg kun angaaende det forsvarlige i at afdrive Moserne i Løbet af 60 Aar pege paa, at Englands Kul med en Produktion som før Krigen vil være opbrugt i mindre end 200 Aar. Under Hensyn hertil og i Betragtning af de Fremskridt paa Energiudvindingens Omraade, som

man er berettiget til at vente, er det endog muligt, at man bør gaa ud fra en kortere Udnyttelsestid end 60 Aar; saa meget mere som det vel maa anses for sandsynligt, at Fremtiden vil medføre mere stabile Forhold i Kulproduktionen, og da turde man vel, saalænge Forholdene er saa abnorme som nu, tære stærkere paa vort hjemlige Brændsel. Det er derfor langt fra usandsynligt, at det vil være forsvarligt at elektrificere vore Baner med vore Tørvemoser som Kraftcentrer. At erstatte stort mere end forudsat af Industriens Brændsel med Tørv vilde medføre, at Fabrikerne i tilsvarende Udstrækning maatte søge ud til Moserne; dette vilde ganske vist være en naturlig Ting for adskillige nye Fabriker, men næppe naturligt for de allerede eksisterende.

Disse Antydninger aabner i Virkeligheden store Perspektiver for den danske Tørveindustri. Vi har allerede i det foregaaende gjort opmærksom paa, at det helt afhænger af Tørveproduktionen, hvor meget udenlandsk Brændsel der kan erstattes med dansk, nu da Skovene atter er nede paa deres sædvanlige Ydelser. Det kan derfor være af Interesse ganske kort at kaste et Blik paa de Kaar, hvorunder vor Tørvemoseindustri har arbejdet. Det maa straks siges, at vor hjemlige Tørvemoseindustri i de c. 50 Aar, i hvilke den har eksisteret, ikke har arbejdet under gunstige Forhold. Mange og ofte ret dyre Eksperimenter har Sagen været Genstand for, og man kan vist trygt sige, at de alle er resulteret i Tab og Skuffelser, naar Maalet for Eksperimentet har været at lave andet end en ganske almindelig

god Brændetørv; stadig har man glemt eller ikke forstaaet, at et Produkt, der skulde bringes paa Markedet til en Pris af mindre end $\frac{1}{2}$ Øre pr. Pund, ikke taaler nogen omstændelig eller unødvendig Behandling. De Fabrikanter, som har holdt sig til Fremstillingen af en almindelig god Tørv, har kunnet klare sig, men heller ikke mere. De mange nye Fabrikanter, som kom til under Krigen, og som ofte var ganske ukendt med de mange og vanskelige Spørgsmaal, som Tørvefabrikationen frembyder, maatte snart erkende, at Tørvefabrikationen krævede større Forudsætninger end at have Brugsret over en Mose.

En af de store Vanskeligheder ved Tørvefabrikationen er den forholdsvis store Driftskapital, som udkræves i de 3—4 Driftsmaaneder, og som ofte medfører, at Fabrikanten, der løber Risikoen, maa afstaa uforholdsmæssig meget til dem, der financierer Foretagendet. Det er derfor sikkert nødvendigt, at hvis Staten ønsker Moserne udnyttet ved privat Drift, maa den hjælpe anerkendt dygtige Producenter, der arbejder i gode Moser, til Driftslaan, og dette kan vistnok ske uden Risiko for Staten, naar det bliver muligt for Producenterne at stille den producerede Tørv som Sikkerhed for Driftslaanet. Dette lader sig ikke gøre for Tiden af Hensyn til Konkursloven af 25. Marts 1872, §§ 152 og 153, jvf. Forordning af 28. Juli 1841. Denne Lov bør derfor vistnok ændres, hvis Storproduktionen af Tørv skal muliggøres. Det skal i denne Forbindelse nævnes, at f. Eks. den svenske Stat stiller meget store Summer til Raadighed som Driftslaan.

Ovenfor er der regnet skønsmæssigt med den Tørvemasse, som kan antages at staa til Landets Raadighed. Det er klart, at dette Skøn maa erstattes med virkelig Kundskab.

Spørgsmaalet om en systematisk Undersøgelse af Landets Moser blev allerede rejst for c. 15 Aar siden af det daværende Moseselskab; da dette Selskab for c. 10 Aar siden gik op i Hedeselskabet, blev Spørgsmaalet optaget paa dette Selskabs Program uden dog i den forløbne Tid at være kommet sin Løsning væsentlig nærmere. Da Forholdene imidlertid har udviklet sig saaledes, at dette Spørgsmaal nu maa besvares hurtigt, maa man kræve, at en særlig Statsinstitution tager Sagen op. Men Statens Grundforbedringsvæsen, som ogsaa har Spørgsmaalet paa sit Program, vil lige saa lidt som Hedeselskabet kunne løse Opgaven paa en fyldestgørende Maade. Det, der kræves, er en Institution, der *kun* beskæftiger sig med denne Sag, og under vor nuværende Brændselssituation er hver Dag der gaar det samme som Tab¹⁾. Hvert Aar udnyttes visse Moser altfor stærkt, saaledes at Oplandet i de følgende Aar maa have sit Forbrug af Brændsel transporteret pr. Bane andetsteds fra, hvilket betyder direkte Tab i Penge for Mosens Opland og indirekte Tab for andre Moser derved, at der

¹⁾ Som en Mønsterafhandling i denne Retning skal jeg anføre det Arbejde, som Albertusuniversitetets geografiske Institut i Königsberg har udgivet om Kurlands Moser ved Dr. Joh. Dreyer, og dette Værk, der til de mindste Enkeltheder beskriver alle Moserne i Kurland saavel i geografisk, topografisk og agrikulturel Henseende som med Hensyn til Mosernes Udnyttelse, er fuldført paa et Aars Tid under Krigen, medens Tyskerne besatte Kurland.

lægges mere Beslag paa det i Forvejen knappe Banemateriel.

Den foreslaaede statslige Moseinstitution vilde blive en selvfølgelig og uundværlig Parallel til, hvad Skovtilsynet er for Landets Skove; det er i denne Forbindelse bemærkelsesværdigt, at medens man skærmer og beskytter Skovene, som dog har det frem for Moserne, at de kan erstattes ved nye Skove, er der i dette Land absolut intet gjort for at beskytte Moserne, som ikke kan erstattes, og som brændselsmæssigt set i et Par Menneskealdre kan og maaske vil komme til at yde 10 Gange saa meget som Skovene.

Man vil kunne sammenfatte de Opgaver, der hurtigst muligt bør tages op, i følgende fem programmæssige Punkter:

- 1) En systematisk Undersøgelse af alle de danske Tørvemoser, saaledes at man saasnart som muligt kan blive klar over, hvad de med fuld Udnyttelse vil kunne udbringe,
- 2) En Klassificering af de forskellige Arealer, hvor der med Fremtiden for Øje træffes passende Bestemmelse med Hensyn til Udnyttelsen,
- 3) de ovenfor omtalte Driftsland, der for mange Mosers Vedkommende vil være en Forudsætning for privat Drift,
- 4) Krav om at der hurtigst muligt anlægges et Elektricitetsværk ved en Mose, og
- 5) at der bygges et Kraftværk, eventuelt et Elektricitetsværk i Forbindelse med Brunkulslejerne til Tørring og Brikettering af Brunkullene.

Det er selvsagt, at Forudsætningen for, at vore Moser og Brunkulslejer skal kunne yde bedst muligt, er, at man har nøje Kendskab til hvert enkelt Areal. Dette stiller sig for Mosernes Vedkommende saaledes, at man udsondrer Arealet i

- a) dem, der absolut ikke kan eller bør bruges til Tørveindustri,
- b) dem, der bør udnyttes til Tørveindustri med senere landøkonomisk Udnyttelse for Øje,
- c) og endelig dem, der ikke senere kan udnyttes til Landbrug og derfor i fuld Dybde bør udnyttes til Tørveproduktion.

Saasnart man gennem en saadan Undersøgelse er blevet klar over Mosearealernes Udstrækning, Indhold og Kvalitet, bør man tage det næste programmæssige Punkt op, dog ikke saaledes at forstaa, at alle Moserne først skal undersøges, før de klassificeres — dertil er der ikke Tid, de to Arbejder bør for samme Mose følge rask efter hinanden. Her er det Hensynet til Fremtiden, som kræver, at ethvert enkelt Moseareal klassificeres med Hensyn til Udnyttelsen, hvorved menes, at dets Udnyttelse gøres afhængig af dets Beliggenhed. En Mose bør saaledes forbeholdes dens naturlige Opland og indenfor dette udnyttes under særligt Hensyn til Husholdningsforbruget og kun kunne stilles til Industriens Raadighed, hvis den er rigelig stor til dette Brug. Paa den anden Side skal en stor Mose, saaledes beliggende, at Industrien kan udnytte den, uden at der derved tages noget fra de private Husholdninger, kunne udnyttes af Industrien. I alle Tilfælde bør det dog være en Selvfølge, at der er

faste Regler at gaa efter, saaledes at de ovenfor nævnte Bestemmelser for eventuel landøkonomisk Udnyttelse nøje følges; at der hermed følger Indskrænkninger i den private Ret til at udnytte Moserne og Krav om rationel Drift samt eventuelt Ekspropriationsmuligheder, er Forhold, som længe har været kendt i andre Lande.

Ved Brændselslovens Ophør den 31. Oktober 1920 bliver Forholdet, at Skovhugsten og Fordeelingen af Brændet stadig reguleres, medens Moserne staar uden noget Tilsyn. Da de siden 1917 eksisterende Brændselslove kun havde til Hensigt at fremskaffe mest muligt hjemligt Brændsel og at fordele dette til Befolkningen, kunde Lovene, som overfor Moserne maatte bygge paa bar Bund, kun løse deres Opgave ved at byde Tørveproducenterne en Maksimalpris, der i hvert Tilfælde til at begynde med var høj; det var ikke Brændselsnævnets Opgave at organisere Mosernes rationelle og programmæssige Udnyttelse. Det er derfor ogsaa naturligt, at den nye Lov kun omfatter Skovene, om hvilke man har den nødvendige Viden, og ikke Moserne, til hvilke man kender for lidt til at kunne administrere paa langt Sigt, uden at der forud anstilles store og omfattende Undersøgelser saaledes som omtalt. Det, der for Mosernes Vedkommende nu skal tilvejebringes, er et systematisk Program, der tager langt Sigt, og enhver, der har virkeligt Kendskab til dansk Mosedrift, vil indrømme, at det vil være uforsvarligt, hvis Opgaven ikke *straks* tages op til grundig Behandling.

Til Beroligelse for dem, der mener i mit Krav

at skimte en vidt forgrenet Produktions- og For-delingsinstitution, skal jeg anføre, at efter min Mening vil Opgaven blot udkræve et Kontor, der foruden Lederen kun behøver en halv Snes Men-nesker og saa naturligvis en Lov, der giver In-denrigsministeriet Bemyndigelse til at beskytte Moserne og kontrolere deres Udnyttelse.

Det er muligt, at et saadant Kontor, der har en Del Assisterter rejsende i Landet i Aarets 6 Maa-neder, vil koste 100 000 Kr. eller mere om Aaret. Dette Tal kan dog næppe afskrække nogen, naar man ved, at vi for Tiden importerer for en Mil-lion Kroner Kul pr. Dag.

Til Slut et Par Tal vedrørende vor Tørvepro-duktion. Danmarks Produktion af Maskintørv var i 1902 c. 50 000 Tons. Dette Tal er gradvis steget, indtil det i 1913 var fordoblet, og man kan vist anslaa Skæretørvsfabrikationen til no-get lignende, saaledes at den totale Produktion Aaret før Krigen højt regnet var 200 000 Tons. I 1918 steg Produktionen til $2\frac{1}{4}$ Mill. Tons for i det følgende Aar at gaa ned til $1\frac{1}{2}$ Mill. Tons. I 1920 ligger Tallet sandsynligvis mellem 2 og $2\frac{1}{2}$ Mill. Værdien af Produktionen iaar paa 2 Mill. Tons vil svare til c. 100 Millioner Kroner, og disse Tørv erstatter Kul svarende til et Beløb af 160 Millioner Kr., hvilket altsaa er det Beløb, med hvilket dansk Tørveindustri i 1920 har forbedret vor økonomiske Status. Den nævnte Tørveproduktion har givet henved 40 000 Men-nesker Beskæftigelse ved Fabrikation, Transport o. s. v. i c. 5 à 6 Maaneder af Aaret og har des-uden givet saavel Statsbaner som Privatbaner store Indtægter.

Industriraadet har foreslaaet Indenrigsministeriet at nedsætte en Kommission, der skal overveje de Muligheder, Landets forskellige Kraftkilder byder. Da vi staar paa bar Bund med Hensyn til Kendskab til Kildernes kvantitative Værdier — Skovene undtagne — synes det mig, at Kommissionens fornemste Opgave vil blive at skaffe Mulighed for at opstille Forsøgsværker, hvad enten det angaar Moser eller Vindkraft. Skal der gaas i Detailler, vil Tiden forspildes.

